

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type Research Article *Accepted / Makale Kabul* 09.10.2019
Received / Makale Geliş 05.08.2019 *Published / Yayınlanma* 09.10.2019

FARKLI FAKÜLTELERDE EĞİTİM GÖREN VE SPOR YAPAN DÜZCE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AHLAKİ GELİŞİM DÜZEYLERİ İLE SPORA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE MORAL DEVELOPMENT LEVELS OF DÜZCE UNIVERSITY STUDENTS WHO STUDY IN DIFFERENT FACULTIES AND SPORTS AND THEIR ATTITUDES TOWARDS SPORTS

Öğr. Gör. Engin EFEK

Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Düzce /
TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-7889-8151

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1438>

Reference: Efek, E. (2019). Farklı Fakültelerde Eğitim Gören ve Spor Yapan Düzce Üniversitesi Öğrencilerinin Ahlaki Gelişim Düzeyleri İle Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(43): 2967-2975.

ÖZET

Araştırmanın amacı, farklı fakültelerde eğitim gören ve spor yapan Düzce Üniversitesi öğrencilerinin ahlaki gelişim düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Düzce Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde eğitim görmekte olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmış 381 kişi oluşturmaktadır. Katılımcıların bazı demografik özelliklerini belirlemek için 5 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Spora yönelik tutumlarını belirlemek için güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Şentürk (2015) tarafından yapılmış 25 sorudan oluşan "Spora Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Katılımcıların ahlaki olgunluk düzeylerini belirlemek için ise Şengün (2008) tarafından geliştirilen ve 66 sorudan oluşan "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" kullanılmıştır. Kullanılan bu ölçeklerden elde edilen veriler SPSS 17 paket programından faydalanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ise frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Veri dağılımları Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile incelenmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bu sebeple araştırma verilerinin analizinde Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların ahlaki olgunluk puanları ile spora yönelik tutumları cinsiyet, sınıf, fakülte ve branş değişkenleri açısından anlamlılık ifade etmektedir. Sonuç olarak, araştırma grubunun ahlaki olgunluk düzeyleri ile spor tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ve dolayısıyla spor tutumları yüksek olan bireylerin ahlaki olgunluk puanların da arttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, ahlaki gelişim, spor, tutum, üniversite

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the relationship between the moral development levels of Düzce University students who study in different faculties and play sports and their attitudes towards sports. The sample of the study consisted of 381 people who were studying in different faculties of Düzce University and participated voluntarily in the research. A personal information form consisting of 5 questions was used to determine some demographic characteristics of the participants. The "attitude towards sport scale", consisting of 25 questions made by Senturk (2015), was used to determine attitudes towards sport. The "moral maturity scale", developed by Sengun (2008) and consisting of 66 questions, was used to determine the participants' moral maturity levels. The data obtained from these scales were analyzed using the SPSS 17 package program. Frequency and percentage values were used in the analysis of the data. The data distributions were examined with the Kolmogorov-Smirnov normality test and the data showed no normal distribution. For this reason, the Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis tests were used in the analysis of the research data. The level of significance was set to 0.05. According to the findings, participants' moral maturity scores and attitudes towards sports are significant in terms of gender, class, faculty and branch variables. As a result, it appears that there is a positive and meaningful relationship between the research group's moral maturity levels and sports attitudes, and thus the moral maturity scores of individuals with high Sports attitudes also increase.

Key Words: Moral, moral development, sport, attitude, university

1. GİRİŞ

Araştırmanın amacı, farklı fakültelerde eğitim gören ve spor yapan Düzce Üniversitesi öğrencilerinin ahlaki gelişim düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Literatür tarandığında, ahlâk, ahlaki olgunluk, ahlaki gelişim, spora yönelik tutum ve sportmenlik kavramları ile ilgili ulusal ve uluslararası alanda birçok tanım yapıldığı görülmektedir.

Ahlak kavramını Güngör (2000), doğruyu yanlış olandan ayırt etmek, bu ayrıma göre davranmak, erdemli olarak isimlendirilen davranışlarla onur duygusunu tatmak ve kişinin eylemleri için utanç ya da suçluluk duyabilmek yeteneği olarak tanımlamıştır. Ona göre ahlaki davranışın en ayırt edici niteliği ise düşüncelerin ve insanların iyi veya kötü hükümler çerçevesinde ele alınmasıdır. Akyol (2002)'a göre ise ahlak, belirli bir toplumun normları, değer yargıları, ilkeleri veya toplum içinde yaşayan bireylerin uymak zorunda oldukları davranış, tutum ve kurallar bütünü olarak tanımlanmıştır. "Ahlâk" kavramını özetle tanımlayacak olursak: Ahlak, bir toplum içinde yaşayan bireylerin uymakla yükümlü oldukları davranışlar bütünüdür. Bu yönüyle ahlâk, insanlar arasındaki ilişkileri düzenleme amacı taşıyan kurallar sistemidir ve diğer bireylerin eylem ve davranışlarını olumlu veya olumsuz olarak yargılamamızı sağlayan ölçütler bütünüdür (Kaya, 1993; Çelik, 2017).

Ahlâki olarak olgunlaşma, çocuk olarak adlandırdığımız küçük yaştaki bireylerin vicdanlarının buyruklarını dinlemeye başlaması ile ortaya çıkmaktadır. Yaşam içinde gelişen günlük olaylar sırasında kendi değerlerini oluşturmaya başlayan ve giderek olgunlaşmaya başlayan çocuk, ahlâki ilkeleri özümsemeye başlar ve davranışlarında birtakım düzenlemeler yaparak bir davranışta bulunduğu o davranışı ile ahlaki olgunluğunu karakterize eder. Bu da yetişkin kişiliğinin belirtilerinden sayılmaktadır (Çelik, 2017; Onur, 1995).

Ahlâki gelişim ise, kişinin belli türden davranışları doğru veya yanlış olarak tanımlamasını sağlayan ve kişinin kendi davranışlarını bu tanımlama üzerinden yönlendiren ilkeleri kazanma süreci olarak ifade edilir. Psikologlardan bazıları ahlâki gelişimi sosyal gelişim ile bilişsel gelişim arasında bir yerde konumlandırırken, kimileri ise ahlaki gelişimi sosyal gelişimin alt boyutu olarak konumlandırmışlardır (Can ve Yeşilyaprak, 2004; Çelik, 2017). Ahlaki gelişim düzeyi ise kişiye, doğru ve yanlış ayırt edebilme gücü kazandıran ve kişiyi toplumsal davranışlar bakımından giderek daha becerikli hâle getiren olgunlaşma sürecidir (İz, 2009; Oğuzkan, 1981).

Ahlak kavramını spor olgusu altında incelediğimizde, bu kavram sporda sportmenlik olarak karşımıza çıkar. Cremades (2014), sportmenliği spor alanında ahlâki olarak kabul edilebilen davranış ve tutumlar olarak tanımlamıştır. Genel olarak baktığımızda sportmenlik, ahlaki gelişim, etik eğitimi, karakter eğitimi ve spora katılımın esasını tanımlamak için kullanılmış olan terimlerin hepsi olarak tanımlanmıştır (Karafil, Atay, Ulaş ve Melek, 2017; Stewart, 2014). Sporda ahlâk kavramı olarak belirtilen sportmenlikte, spor ile uğraşan bireylerden belli davranış biçimlerini gerçekleştirmesi beklenir. Bu davranış biçimleri sporun içinde olan bireylere yöneliktir (Abad, 2010; Karafil, Atay, Ulaş ve Melek, 2017).

Spor olgusuna ahlak ve eğitim boyutunda baktığımızda ise, bir eğitim faaliyeti olarak değerlendirilen spor, birtakım ortak amaçları ve değerleri dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ön plana çıkarmaktadır. Yanı sıra, anlayışla karşılama, sorumluluk alabilme ve işbirliği içinde düzen sağlama kabiliyetini de geliştirir (Altın ve Özsarı, 2017; İlhan, 2008). Spor, doğum ile birlikte insan hayatına erken yaşlarda girmekte ve yaşamın tüm sürecinde bireylerin eğitilip geliştirilmesinde en uygun ve en önemli eğitim yöntemi olarak kabul edilir (Altın ve Özsarı, 2017; Aydoğan vd., 2015).

Tutum ise, bireyin olaylara, kurumlara, insanlara ve çevresine ilişkin düşüncelerini, davranışlarını ve duygularını organize eden bir eğilimdir. Kişinin kendisine ait düşünce ve davranış şeklidir. Kişinin davranışlarında, tavırlarında ve aldığı kararlarda tutarlı olmasını sağlar (Çetin 2012; Taşdemir, 2019).

Bilindiği gibi beden eğitimi ve sporun bireylere fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal olarak birçok olumlu katkısının olduğu yapılan çalışmalar sonucu belirlenmiştir. Spor olgusunun ahlaki gelişime olan etkisi ile ilgili yapılmış çalışmalara ise literatürde az sayıda rastlanmaktadır. Bu sebeple, araştırmanın önemli ve yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli için nicel araştırma türlerinden olan tarama modeli seçilmiştir. Tarama araştırmaları, geniş kitlelerin özelliklerini, görüşlerini betimlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Yani sıra, bu araştırmanın amacı genellikle araştırma konusuyla ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk, 2015).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, araştırmaya gönüllü olarak katılmış, 3 farklı fakülteden/yüksekokuldan (Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlahiyat Fakültesi ve Spor Bilimleri Fakültesi) 181'i kadın ve 200'ü erkek olmak üzere toplam 381 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada, öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, katılımcıların bazı demografik özelliklerini belirlemek için 5 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Spora yönelik tutumlarını belirlemek için güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Şentürk (2015) tarafından yapılmış ve 25 sorudan oluşan "Spora Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipindedir. Güvenirlikle ilgili yapılan çalışmalarda 0,65 ve üzerindeki katsayıların yeterli olduğu ileri sürülür (Cronbach, 1990; Şentürk, 2015). Dolayısıyla bu ölçeğin alt boyutlarından elde edilmiş güvenilirlik katsayılarının yeterli ve yüksek olduğu söylenebilir. Katılımcıların ahlaki olgunluk düzeylerini belirlemek için ise Şengün (2008) tarafından geliştirilen ve 66 sorudan oluşan "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek yine 5'li likert tipindedir. Ölçeğin test-yarı test güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur ve bu da ölçeğin iyi derecede güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Ölçeklerden elde edilen veriler SPSS 17 paket programından faydalanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Veri dağılımları Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile incelenmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bu sebeple, verilerinin analizinde Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi ise 0,05 olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Spor Tutumları ve Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi

		Spor Tutum	Ahlaki Olgunluk
Spor Tutum	Korelasyon	1	,370*
	P		,000
	N	381	381
Ahlaki Olgunluk	Korelasyon	,370*	1
	P	,000	
	N	381	381

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırma grubunun ahlaki olgunluk düzeyleri ile spor tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($r=0,370$, $p<0.01$). Buna göre, ahlaki olgunluk düzeyleri arttıkça spor tutumlarının da arttığı söylenebilir.

Tablo 2: Katılımcıların Çeşitli Demografik Özellikleri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	181	47.5
	Erkek	200	52.5
Sınıf	1.Sınıf	104	27.3
	2.Sınıf	152	39.9
	3.Sınıf	109	28.6
	4.Sınıf	16	4.2
Fakülte/Yüksekokul	SHMYO	222	58.3
	İF	34	8.9
	SBF	125	32.8
Branş	Mücadele Sporları	112	29.4
	Voleybol	28	7.3
	Basketbol	80	21.0
	Futbol	90	23.6
	Bireysel Sporlar	71	18.7
Spor Yaşı	0-2 yıl	80	21
	3-5 yıl	73	19.1
	6-8 yıl	100	26.2
	9-11 yıl	74	19.4
	12-14 yıl	34	8.9
	15-17 yıl	20	5.2
Toplam		381	%100

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların %47.5'inin kadın, %52.5'inin erkek; %27.3'ünün 1. Sınıf, %39.9'unun 2. Sınıf, %28.6'sının 3. Sınıf ve %4.2'sinin de 4. Sınıf olduğu görülmektedir. Fakülte/yüksekokul ve yaptıkları branş bazlı bulgulara bakıldığında, %58.9'ünün Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda, %8.3'ünün İlahiyat Fakültesi'nde ve %32.8'inin Spor Bilimleri Fakültesi'nde okuduğu; %29.4'ünün mücadele sporları, %7.3'ünün voleybol, %21'inin basketbol, %23.6'sının futbol ve %18.7'sinin de bireysel sporlarla ilgilendiği görülmektedir. Katılımcıların spor yaşı değişkeni incelendiğinde ise %21'inin 0-2, %19.1'inin 3-5, %26.2'sinin 6-8, %19.4'ünün 9-11, 8.9'unun 12-14 ve %5.2'sinin de 15-17 yıldır spor yaptığı görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Spor Tutum ve Ahlaki Olgunluk Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılığını Gösteren Mann-Whitney U Testi Tablosu

Puan	Cinsiyet	N*	Ort.	Z	P
Spor Tutum	Kadın	181	160,59	-5,129	,000*
	Erkek	200	218,52		
Ahlaki Olgunluk	Kadın	181	169,63	-3,604	,000*
	Erkek	200	210,34		
* n: 381					

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının cinsiyetlere göre farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Farklılık hem spor tutumu konusunda hem de ahlaki olgunluk düzeyinde erkekler lehinedir.

Tablo 4: Katılımcıların Spor Tutum ve Ahlaki Olgunluk Puanlarının Sınıflara Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Testi Tablosu

Puan	Sınıf	N	Ort.	X2	SD	P
Spor Tutum	1	104	189,65	20,650	3	,000*
	2	152	164,91			
	3	109	227,56			
	4	16	198,59			
Ahlaki Olgunluk	1	104	183,96	4,011	3	,260*
	2	152	184,04			
	3	109	208,83			
	4	16	181,47			
* n: 381						

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının sınıflara göre farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Farklılık spor tutumu puanında da ahlaki olgunluk puanında da üçüncü sınıflar lehinedir.

Tablo 5: Katılımcıların Spor Tutum ve Ahlaki Olgunluk Puanlarının Fakülte/Yüksekokullara Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Testi Tablosu

Puan	Bölüm	N*	Ort.	X2	SD	P
Spor Tutum	SHMYO	222	192,55	36,757	2	,000*
	İF	34	87,50			
	SBF	125	216,41			
Ahlaki Olgunluk	SHMYO	222	169,36	44,100	2	,000*
	İF	34	139,96			
	SBF	125	243,32			

* n: 381

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının fakülte/yüksekokullara göre farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 6: Katılımcıların Spor Tutum ve Ahlaki Olgunluk Puanlarının Branşlara Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Testi Tablosu

Puan	Branş	N*	Ort.	X2	SD	P
Spor Tutum	Mücadele Sporları	46	193,01	61,690	5	,000*
	Voleybol	89	148,14			
	Basketbol	33	126,39			
	Futbol	34	254,70			
	Takım		225,67			
	Bireysel Sporlar	99	195,39			
Ahlaki Olgunluk	Mücadele Sporları	46	188,30	11,524	5	,042*
	Voleybol	89	129,04			
	Basketbol	33	187,36			
	Futbol	34	204,37			
	Takım		185,33			
	Bireysel Sporlar	99	205,17			

* n: 381

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının branşlara göre farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde, Düzce Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde okuyan ve spor yapan üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri ile spor tutumları arasındaki ilişki; cinsiyet, sınıf, bölüm ve branş değişkenleri açısından değerlendirilmiştir.

Araştırma grubunun ahlaki olgunluk düzeyleri ile spor tutumları karşılaştırıldığında (Tablo 1), ahlaki olgunluk düzeyleri ile spor tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Buna göre, ahlaki olgunluk düzeyleri arttıkça spor tutumlarının da arttığı ve ahlaki olarak yüksek olgunluk düzeyine ulaşmış bireylerin, spor tutumu konusunda da bilinçli bir tutum geliştirdiği söylenebilir.

Katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının cinsiyetlere göre farklılaştığı görülmektedir (Tablo 3). Farklılık hem spor tutumu konusunda hem de ahlaki olgunluk düzeyinde erkekler lehinedir. Yıldız, Arı ve Yılmaz (2017)'in, Varol, Varol ve Türkmen (2017)'in, Türkmen (2016)'in, Koçak (2014)'in, Singh ve Devi (2013)'nin, Tomik, Olex-Zarychta ve Mynarski (2012)'nin çalışmaları da araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Üniversite öğrencilerine yönelik yapılmış olan çalışmalarda, spor tutum puanları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta olup, anlamlılık erkek öğrencilerin lehine bulunmuştur. Ayrıca, cinsiyet değişkeniyle spor tutumlarının ilişki düzeylerinin incelendiği ve sonuçların erkekler lehine olduğu farklı çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalar liselerde yapılmıştır. Kılıç, Uğurlu ve Cenik (2018)'in yaptığı ve lise öğrencilerinin beden eğitimi derslerine olan tutumlarının incelendiği çalışmada, erkek öğrencilerin tutumları kadın öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Yine Civar, Bayköse, Çoban, Şahan ve Certel (2016)'in çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Ancak, çalışmamıza benzerlik göstermeyen ve cinsiyet değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmayan çalışmalar da vardır. Göksel, Caz, Yazıcı ve İkizler (2017)'in ve Koçak, Tuncel ve Tuncel (2015)'in üniversite; Göksel ve Caz (2016)'in ve Yanık ve Çamlıyer (2015)'in lise öğrencilerine yapmış oldukları çalışmalarda cinsiyet bakımından bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Çalışmamızdaki farklılığın çevresel etkenlerden kaynaklandığı düşünülebilir. Üniversitelerde alınan beden eğitimi dersleri veya katılımcıların spora katılımları, spor yaşları gibi durumlar bu farklılıkta etken olabilir. Cinsiyet değişkeni ahlaki olgunluk düzeyi üzerinden değerlendirilirse, katılımcıların ahlaki olgunluk puanlarının cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Çekin'in (2013) yapmış olduğu çalışmada cinsiyet, öğretmen adayı olan katılımcıların ahlaki olgunluk düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Ayrıca Aydın (2011), Cesur ve Küyel (2010) ve Jankowski (2002) de yapmış oldukları çalışmalarda benzer bulgulara ulaşmışlardır. Bu çalışmalara göre, spor tutumu ile ahlaki olgunluk düzeyinin, cinsiyet üzerinde bir ilişkisi yoktur diyebiliriz. Dolayısıyla, yapılmış olan bu çalışmalar araştırmamızla benzerlik göstermemektedir. Fakat bu görüşü desteklemeyen ve araştırmamızın bulgularına benzer çalışmalar da olduğundan, yaşanan farklılığın çevresel faktörlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının sınıflara göre farklılaştığı görülmektedir (Tablo 4). Farklılık spor tutumu puanında da ahlaki olgunluk puanında da üçüncü sınıflar lehinedir. Göksel ve ark. (2017)'nin, Subramaniam ve Silverman (2007)'in ve Altay ve Özdemir (2006)'in yapmış oldukları çalışmalar da bulgularımızla paralellik göstermektedir. Yapılmış bu çalışmalarda da sınıf değişkeni ve spor tutumu konusunda bir anlamlılık tespit edilmiştir. Fakat Göksel ve Caz (2016)'in ve Şişko ve Demirhan (2002)'in çalışmalarında ise sınıflar arasında herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Sınıf değişkeni ve spor tutumu genel olarak değerlendirildiğinde, sınıflar arasındaki farklılığın sebebi öğrencilerin çevrelere uyum sağlama, sosyo-ekonomik durumları, aktif olarak spor yapma gibi durumlara bağlı olabilir. Katılımcıların ahlaki olgunluk puanlarının da sınıflara göre farklılaştığı görülmektedir. Anlamlılık 3. Sınıflar lehinedir. Kaya ve Aydın'ın (2011) üniversite öğrencilerinin dini ve ahlaki olgunluk düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada da sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 1. Sınıflar lehinedir. Çalışmalarda ilk ve son sınıf düzeylerinde farklılıklar yaşanmıştır. Anne-babanın maddi durumu ve eğitim seviyesi, arkadaşları, öğrencinin kendisinin maddi geliri gibi birçok neden bu farklılığa neden olabilir. Değişkenler çoğaltılarak bu durum irdelenirse farklılığın sebeplerine de ulaşılabilir.

Katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının fakülte/yüksekokullara göre farklılaştığı görülmektedir (Tablo 5). Çekin (2013)'in yapmış olduğu çalışmada Sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi ve din kültürü ve ahlak bilgisi bölümlerinde farklılaşmalar vardır. Benzerlikler Kaya ve Aydın (2011) ve Şengün (2008)'ün çalışmalarında da mevcuttur. Bu çalışmalar araştırmamız ile benzerlikler göstermektedir. Ahlaki olgunluk puanları fakülte bazında değerlendirildiğinde yine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Farklılık spor bilimleri fakültesi öğrencileri lehine bulunmuştur. Öğrencilerin spor yapma yapmama durumları, sporda ahlak, sporda etik gibi dersleri almış olmaları, fakültelerinde beden eğitimi derslerinin olup olmama durumları, sosyo-ekonomik durumları gibi nedenler bu farklılığın bulunmasında bir neden olmuş olabilir. Çalışmanın bulgusu doğrultusunda, spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin ahlaki olarak daha fazla puan almış olmaları, sporun ahlaki gelişim üzerine olumlu etkisini göstermektedir diyebiliriz.

Katılımcıların spor tutum ve ahlaki olgunluk puanlarının branşlara göre farklılaştığı görülmektedir (Tablo 6). Çalışmaya katılanların spor tutumu puanları futbol; ahlaki olgunluk puanları ise bireysel sporlar lehine bulunmuştur. Çalışmamızda hafif egzersizlerin bireysel sporlar kapsamında değerlendirilmesi, bu farklılığa neden olmuş olabilir. Lisanslı-lisanssız, aktif-pasif spor yapma durumları veya farklı çevresel etmenler bu farklılıkta rol almış olabilir. Literatür tarandığında çalışmamıza benzer bir çalışmanın olduğu görülmektedir. Çiçek'in (2019) çalışmasına göre, katılımcıların spor tutumu puanlarında çalışmamıza benzer olarak futbol ve basketbol branşıyla uğraşanların lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların ahlaki olgunluk düzeyleri ve spor tutumları, cinsiyet, bölüm, sınıf ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yaşanan farklılığın sebepleri sosyo-ekonomik, aktif-pasif spor yapma, lisanslı-lisanssız spora katılma, alınan beden eğitimi dersleri gibi birçok neden olabilir. Değişkenlerin çoğaltılarak sorunun çözümlenmesi önerilebilir. Ayrıca, ahlaki olgunluk puanlarında çalışmamızda 3. Sınıflar lehine

anlamlılık bulunurken, farklı çalışmalarda da farklı sınıf düzeylerinde anlamlılıklar mevcuttur. Bu farklılığın sebepleri irdelenebilir. Sonuç olarak, spor tutumlarının arttıkça ahlaki olgunluk puanlarının da arttığı; ahlaki olarak yüksek olgunluk düzeyine ulaşmış bireylerin, spor tutumu konusunda da bilinçli ve olumlu bir tutum geliştirdiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ABAD, D. (2010). Sportsmanship. *Sport, Ethics and Philosophy*, 4(1),27–41. <https://doi.org/10.1080/17511320903365227>.
- AKYOL, A.D. (2002). Etik ve Hemşirelik. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 18(1-3), 105-118.
- ALTAY, F. ve ÖZDEMİR, Z. (2006). *Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim 1. kademesinde öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*. 3–5 Kasım, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.
- ALTIN, M. ve ÖZSARI, A. (2017). Sporcu Eğitim Merkezlerinde Yatılı Olarak Eğitim Gören Sporcuların Ahlaki Karar Alma Tutumları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1),133-145.
- AYDIN, Z. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Empati Becerileri, Kişilik Özellikleri ve Annedem Algıladıkları Çocuk Yetiştirme Stilleri ile Ahlaki Muhakeme Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- AYDOĞAN, Y., ÖZYÜREK, A. ve AKDUMAN, G. G. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(Special Issue 1),103-115.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2015). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum (Genişletilmiş 21. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- CAN, G. ve YEŞİLYAPRAK, B. (Ed.) (2004). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- CESUR, S. ve KÜYEL, N. (2010). Ebeveyn Tutumları ve Gençlerin Ahlaki Muhakeme ve AhlakiYönelimleri Arasındaki İlişkiler. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 29, 91-120.
- CİVAR Y. S., BAYKÖSE, N., ÇOBAN, M., ŞAHAN, H. & CERTEL, Z. (2016). Secondary school and high school students' attitudes comparison of physical education course. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, (December Special Issue), 478-484.
- CREMADES, J. G. (2014). *Becoming a sport, exercise, and performance psychology professional: A global perspective*. Psychology Press.
- CRONBACH, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th Ed.). New York: Harper Collins Publishers, Inc.
- ÇEKİN, A. (2013). Öğretmen Adaylarının Ahlaki Olgunluk Düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 21(3),1035-1048.
- ÇELİK, B. (2017). *Üniversite 1. Sınıf Öğrencileri İle Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Ahlak Gelişimlerinin Karşılaştırılması*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ÇETİN, M. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÇİÇEK, E. D. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Spora Katılım ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi "Adana İli Örneği"*. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DİKMEN, F. (2014). Ahlak, değerler ve eğitimi. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2): 167-174.

- ERDEMLİ, A. (2016). *Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi*. E yayınları, İstanbul.
- GÖKSEL, A. G. ve CAZ, Ç. (2016). Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*; 1(1),1-10.
- GÖKSEL, A. G, CAZ, Ç, YAZICI, Ö. ve İKİZLER, H. (2017). Farklı Bölümlerdeki Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi Örneği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2),123-134.
- GÜNGÖR, E. (2000). *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul.
- İLHAN, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1),315-324.
- İZ, F. B. (2009). *Kohlberg'in Bilişsel Ahlak Gelişimi Kuramına Göre Hemşire Öğrencilerin Ahlaki Yargı Yeteneklerinin Belirlenmesi*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.
- JANKOWSKI, H. (2002). *Moral Reasoning and Its Relationship to Parenting Style, Religious Comminment and Gender*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kean University.
- KARAFİL, A. Y., ATAY, E., ULAŞ, M. ve MELEK, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.
- KAYA, M. ve AYDIN, C. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30(30),15-42
- KAYA, M. (1993). *Bazı kişisel değişkenlere göre üniversite öğrencilerinin ahlaki yarguları*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- KILIÇ, T., UĞURLU, A. ve CENİK, D. (2018). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 13-23. DOI: 10.31680/gaunjss.410742
- KOÇ, Y. & GÜLLÜ, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Spormetre*, 15(1):19-30.
- KOÇAK, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları: Bir ölçek geliştirme çalışması, *Spormetre*; 12(1),59-69.
- KOÇAK, F., TUNCEL, S., ve TUNCEL, F. (2015). Spor Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sporda Sürdürülebilirliğe İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*; 13(1), 29-39.
- MATSUBA, M. K. & WALKER, L. J. (2005). Young adult moral exemplars: The making of self through stories. *Journal of Research on Adolescence*, 15, 275–297.
- OĞUZKAN, F. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. TDK yayınları, Ankara.
- ONUR, B. (1995). *Gelişim psikolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- SINGH, R. K. C. and DEVI, KS. (2013). Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2(4),80-85.
- STEWART, C. C. (2014). Sportsmanship, gamesmanship, and the implications for coach education. *Strategies*, 27(3), 3-7, DOI: 10.1080/08924562.2014.938878
- SUBRAMANIAM, P. R. & SILVERMAN, S. (2002). Using complimen-tary data: An investigation of student attitude in physicaleducation. *Journal of Sport Pedagogy*, 8, 74–91.
- ŞENGÜN, M. (2008). *Lise öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- ŞENTÜRK, H. E. (2015). Sportif tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2) 8-18.
- ŞIŞKO, M. ve DEMİRHAN, G. (2002). İlköğretim Okulları ve Liselerde Öğrenim Gören Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23,205-210.
- TAŞDEMİR, N. (2019). *Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ağrı İli Hamur İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TOMIK, R., OLEX-ZARYCHTA, D. and MYNARSKI, W. (2012). Social values of sport participation and their significance for youth attitudes towards physical education and sport. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(2), 99-104.
- TÜRKMEN, M., ABDURRAHİMOĞLU, Y., VAROL, S. ve GÖKDAĞ, M. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 48-59.
- VAROL, R., VAROL, S. ve TÜRKMEN, M. (2017). Bartın Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2): 316-329.
- YANIK, M. ve ÇAMLIYER, H. (2015). Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(1): 9-19.
- YILDIZ, A., ARI, Ç. ve YILMAZ, B. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Örneği). *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 35-45.